

ביאורים

מטטרון: "האר"י ז"ל הזהיר לתלמידיו, שלא להזכיר שום מלאך בשמו אפילו בלימודו, כגון: מטטרון – יאמר רק מטט, וסנדלפון – יאמר רק סנדל, וכיוצא בהם שאר שמות מלאכים, זולת שמות המלאכים שהן כשמות האנשים, כגון: מיכאל, גבריאל, רפאל... והטעם, כי הכל ברא הקב"ה לצורך האדם, ובשעה שברא הקב"ה מלאכים, השביעם הקב"ה שיהיו מצויים בשעה שיזכירם האדם לאיזה הצלה בהשבעה וכיוצא בו, ובהשבעה, כשמזכיר האיש שם המלאך, אז המלאך בא ומוכרח לעשות כפי ההשבעה. וכשרואה המלאך שביאתו הוא בחינם – לפעמים מזיקו". (קב הישר, פרק נו)
 חזרתו בתשובה של אחר: הראשונים מסבירים שדרכי התשובה לא ננעלו באמת בפני אחר ואילו אחר היה מתעקש היו נפתחות בפניו דלתות התשובה. חומרות העוונות שלו גרמה לכך שייגידו לו שדלתי התשובה ננעלו אבל אם הוא היה קובע 'לא בשמים היא' ואין משגיחים בבת קול ולא בפסוקיהם של נערים - הוא היה יכול לחזור בתשובה.
 ואכן מצאנו שאחרי מותו ר"מ ור' יוחנן התעקשו כנגד פסק הדין של מעלה והצליחו להחזיר את אחר.

המקור של בן זומא: "וכוח אלהים מרחפת על בני כמי" – כיונה המרחפת על בניה.
 דחיה: פס' זה נאמר ביום הראשון לבריאת העולם, אך ביום השני נאמר "ויהי מבדיל בין מים למים".

המרחק בין מים עליונים למים תחתונים:
 בן זומא: מרחק קטן אך בעל משמעות (3 אצבעות).
 שיטות אחרות: מרחק מינימלי (כמלוא נימא, או כרווח שבין הנסרים, או כרווח שבין 2 גלימות או שבין כוסות סמוכות).

יציאתו של אחר לתרבות רעה

- ראה את מיטטרון יושב, בניגוד לכלל שאין ישיבה למעלה, והסיק שיש 2 רשויות.
- בעקבות כך ניתן רשות למיטטרון למחוק את זכויותיו של אחר.
- יצאה בת קול ואמרה: שובו בנים שובבים חוץ מאחר.
- אמר אחר לעצמו - שאם אין לו עולם הבא לפחות שיהיה לו עולם הזה.

סופו של אחר

- ר"מ ניסה לשכנע את אחר לחזור בתשובה אבל בכל בית מדרש הילדים קראו פסוק שלימד שאין לו תקנה.
- כשמת אחר לא דנוהו בשמים (מפאת רשעותו הרבה ותורתו הרבה).
- כשמת ר"מ הוא דאג שידונוהו בגיהנום (עדיף שיתייחסו אליו לרעה משלא יתייחסו אליו בכלל).
- כשמת ר' יוחנן הוא דאג שיוציאו אותו מהגיהנום (כיוון שעל אנשי התורה לדאוג זה לזה).

וכשהלך לזונה זויהתה אותו, חילל בפניה שבת ומכך הסיקה שהוא מישוהו אחר.

"עם את זה יצאמת זה עשה האלהים"

ר' מאיר: העולם מורכב - על כל יצירה שנבראה יש יצירה הדומה לה. (הרים וכנגדם גבעות, ימים וכנגדם נהרות)

ר' עקיבא: העולם שחור לבן - על כל יצירה שנבראה יש יצירה הפוכה לה. (צדיקים וכנגדם רשעים, גן עדן וכנגדו גיהנום)

ולכל אחד יש חלק אחד בגן עדן וחלק אחד בגיהנום, והצדיק נוטל 2 חלקים בגן עדן והרשע 2 חלקים בגיהנום.

"אז יצרכנה זהב וזכוכית ומארתה כלי פז"

ר' מאיר: אלו דברי תורה שקשה לקנותן כזהב, וקל לאבדן כזכוכית.

ר' עקיבא: לתלמיד חכם שסרח יש תקנה ככלי זהב וזכוכית שאע"פ שנשתברו יש להם תקנה.

"אל גנת אגוז ירדתי" - נמשלו ת"ח לאגוז אגוז, אע"פ שמלוכלך – אין מה שבתוכו נמאס. כך ת"ח, אע"פ שסרח – אין תורתו נמאסת.

לימוד תורה מאדם רשע

לאדם קטן: אסור. ("ותורה יבקש מפיהו כי מלאך ה' צבאות" – רק אם דומה הרב למלאך, מותר לשימוע ממנו תורה)
לאדם גדול: מותר. ("הט אלנק ושמצ דברי חכמים ולבק תשית לדעתו"; ישאצי בת וראי והטי אלנק ולבחי צחק ובית אבי')

ולכן ר' מאיר
התיר לעצמו
ללמוד תורה
מ'אחר'.

כיצד יש תלמידי חכמים שיוצאים לתרבות רעה?

ר' מאיר: כיוון שמתחילה היתה בהם רשעות קטנה (וכך מצאנו בדואג ואחיתופל).

שמואל: כיוון שהיו כרוכים אחר תרבות הגויים ואמונתם (וכך מצאנו באחר).